

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ΣΤΟΥΣ ΘΕΟΥΣ

Η ΘΥΣΙΑ

ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΙΕΡΟ

ΤΕΛΕΤΗ

ΤΕΛΕΩ-Ω = ΟΛΟΚΛΗΡΩΝΩ, ΦΕΡΩ ΕΙΣ ΠΕΡΑΣ

‘ΤΕΛΩ ΤΑ ΙΕΡΑ’

ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΤΕΛΕΤΗΣ:

1. Η ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΑ ΕΙΝΑΙ «Η ΤΗΡΗΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΚΑΘΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΩΝ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΛΑΤΡΕΙΑ».
2. Η ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΤΟ ΙΕΡΟ.
ΟΙ ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΕΣ ΩΣ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ ΚΑΙ ΜΥΘΩΝ.

ΤΕΛΕΤΕΣ (ΣΧΟΛΗ CAMBRIDGE-JANE HARRISON)

- **NOMIZOMENA**
- **ΤΟ ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ ΜΙΑΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΓΙΟΡΤΗΣ (ΚΑΙ ΓΙΑ ΑΝΘΕΣΤΗΡΙΑ)**
- **ΕΟΡΤΑΙ-ΠΑΝΗΓΥΡΕΙΣ**

ΜΥΘΟΣ — ΤΕΛΕΤΗ

ΤΕΛΕΤΗ ΩΣ ΑΥΤΟΝΟΜΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ
ΣΥΣΤΗΜΑ

ΗΘΟΛΟΓΙΑ

ΘΥΣΙΑ

«ΠΟΙΕΙΝ ΤΑ ΙΕΡΑ»

α. ΑΡΧΕΣΘΑΙ

ΕΝΑΣ ΙΕΡΟΣ ΝΟΜΟΣ ΤΩΝ ΔΕΛΦΩΝ ΑΝΑΦΕΡΕΙ ΣΧΕΤΙΚΑ: «ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΕΚΟΥΣΙΩΣ ΝΕΥΕΙ ΚΑΤΑ ΤΟ ΠΛΥΣΙΜΟ ΤΩΝ ΧΕΡΙΩΝ, ΑΥΤΟ, ΛΕΩ, ΕΙΝΑΙ ΣΩΣΤΟ ΝΑ ΤΟ ΘΥΣΙΑΣΕΙΣ». (πρβλ. «Κωμωδία Αθωότητας» - Karl Meuli)

β. ΚΑΤΑΡΧΕΣΘΑΙ

γ. ΑΠΑΡΧΕΣΘΑΙ (PARS PRO TOTO)

ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΤΟ: ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ, γ, στίχοι 418-472

Η σκηνή εκτυλίσσεται στην Πύλο, στο παλάτι του Νέστορα, ο οποίος υποδέχεται τον Τηλέμαχο.

«Ο γηραιός κύριος των αρμάτων, ο Νέστωρ, πήρε το λόγο: “Χωρίς αναβολή, παιδιά μου, πραγματοποιήστε την επιθυμία μου: από τους Αθανάτους, ας καλέ-

σουμε την Αθηνά να έρθει αυτοπροσώπως, να τιμήσει το πλούσιο συμπόσιο του θεού μας!... Εμπρός! Ένας από εσάς ας κατηφορίσει στην πεδιάδα, να ψάξει να μου βρει μιαν αγελάδα, και να τη φέρει γρήγορα εδώ, με τη βοήθεια ενός γελαδάρη! Ένας άλλος ας τρέξει στο μαύρο πλοίο, να φωνάξει τους άνδρες του γενναίου Τηλέμαχου, και να τους οδηγήσει όλους εδώ, εκτός από δύο, που θα μείνουν να φυλάνε το σκάφος! Ένας τρίτος ας πάει να πει στο χρυσωτή Λαέρκη να έρθει να επιχρυσώσει τα κέρατα του ζώου!... Οι υπόλοιποι μείνετε εδώ, και μη σκορπιστείτε, αλλά ας πάει κάποιος στα δώματα να ειδοποιήσει τις γυναίκες να αρχίσουν εκεί μέσα τις προετοιμασίες του συμποσίου και κάποιος να φέρει εδώ καθίσματα και ξύλα και καθαρό νερό”.

Δεν πρόφτασε να αποτελειώσει τα λόγια του και όλοι έτρεξαν να κάνουν τα θέληματα που τους ανέθεσε. Και είδαν να ανεβαίνει από το μέρος της πεδιάδας μία αγελάδα, είδαν επίσης να έρχονται από το ωραίο πολεμικό πλοίο οι σύντροφοι του γενναίου Τηλέμαχου, είδαν να έρχεται και ο σιδεράς, που κρατούσε στα χέρια τα εργαλεία της τέχνης του, τα μπρούντζινα εργαλεία για την κατεργασία του χρυσού, το σφυρί και το αμόνι, και καλοφτιαγμένες τανάλιες. Και η Αθηνά ήρθε επίσης για να απολαύσει τη θυσία.

Ο Νέστωρ, ο γέροντας ιππηλάτης, έδωσε το χρυσάφι. Ο τεχνίτης έστρωσε τα κέρατα της αγελάδας με λεπτά φύλλα χρυσού, χτυπώντας τα απαλά, έτσι ώστε το ωραίο έργο των χειρών του να φανεί χαριτωμένο στα μάτια της θεάς. Ο θεός Εχέφρων και ο Στρατίας κρατούσαν το ζώο από τα κέρατα, για να το αναγκάζουν να προχωρεί. Μέσα σε μία λεκάνη γεμάτη λουλούδια άδειαζε ο Άρητος καθαρτήριο ύδωρ, που κουβαλούσε από το θάλαμο, ενώ στα άλλο του χέρι κρατούσε ένα κά- νιστρο με κριθάρι. Όρθιος, κοντά στην αγελάδα και έτοιμος να της καταφέρει το θανάσιμο χτύπημα, στεκόταν ο Θρασυμήδης, και με πολεμική ζέση κρατούσε έναν καλοσκαλισμένο πέλεκυ, ενώ ο Περσέας είχε πάρει το αγγείο για να συλλέξει το αί- μα του θύματος.

Ο Νέστωρ, ο γέροντας ιππηλάτης, ράντισε το ζώο με αγιασμό και κριθάρι, με- τά έκανε μία μεγάλη προσευχή στην Παλλάδα, και όταν τράβηξε μερικές τρίχες από το κεφάλι του ζώου και τις έριξε στη φωτιά, ο βαηθός του έριξε στη φωτιά μερικά σπυριά κριθάρι, ενόσω προσευχόταν.

2. (ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΚΗ) ΣΦΑΓΗ ΟΛΟΛΥΓΜΟΣ

Ἦδη, κάνοντας ένα βήμα, ο ορμητικός Νεστορίδης Θρασυμήδης κατάφερε ένα χτύπημα, και ο πέλεκυς έκοψε τους αυχενικούς τένοντες. Το ζώο έπεσε νεκρό, κάτω από τις επευφημίες των κοριτσιών και των γυναικών και της βασίλισσας, της Ευρυδίκης, της μεγαλύτερης κόρης του Κλύμενου. Γιοι και γαμπροί αρπάζουν λοιπόν το θύμα και το σηκώνουν από το έδαφος όπου είχε πέσει. Ο επικεφαλής των παλεμιστών, ο Πεισίστρατος, το αποκεφαλίζει. Μέσα στο μαύρο ρυάκι του αίματος φεύγει η ψυχή από τα κόκαλα. Με μεγάλη σπουδή αποσπούν το κρέας από τους μηρούς, σύμφωνα με το έθιμο, τους οποίους αλείφουν με λίπος κι από τις δύο

πλευρές. Σωρούς ρίχνουν πάνω τους κι άλλα ματωμένα κομμάτια κρέατος και, ενώ ο Νέστωρ τα καίει πάνω στα κούτσουρα, κάνοντας μία σπονδή με κρασί που χύνει πάνω στις φλόγες, οι νέοι κρατώντας πενταπλές σούβλες περιβάλλουν το γέροντα. Κι αφού ψηθούν οι μηροί δοκιμάζουν το κρέας τους και κόβοντας σε μικρά κομμάτια το υπόλοιπο κρέας του θυσιασμένου ζώου το ψήνουν σε μακριές σούβλες που τις κρατούν και με τα δυό τους χέρια.

3. ΔΕΙΠΝΟ ΘΕΟΞΕΝΙΑ – LECTISTERNIUM

ΚΛΙΝΑΙ ΘΕΩΝ

Εν τω μεταξύ ο Τηλέμαχος είχε πάει στο λουτρό, όπου η ωραία Πολυκάστη –ήταν η πιο μικρή από τις κόρες του Νέστορα– τον έλουσε και τον άλειψε με λάδι καλής ποιότητας, τον έντυσε με όμορφο χιτώνα και ωραία ζώνη και όταν βγήκε από το λουτρό είχε την εμφάνιση και το βάδισμα ενός θεού. Πήγε να καθήσει δίπλα στον ποιμένα αυτού του λαού, το Νέστορα, ο οποίος έβγαζε από τη φωτιά μεγάλα κομμάτια ψημένου κρέατος. Και παρακάθησαν όλοι στο συμπόσιο, ενώ οι ευγενικοί υπηρέτες ήρθαν για να γεμίσουν με κρασί τα χρυσά κύπελλα».

ΣΗΜΑΣΙΑ ΑΙΜΑΤΟΣ

ΣΦΑΓΙΑ: ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΧΗ, ΤΑΦΗ ΝΕΚΡΩΝ

ΑΙΜΑΚΟΥΡΙΑ
(ΒΟΘΡΟΙ)

ΘΥΣΙΕΣ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ

- ΣΗΜΑΣΙΑ ΦΩΤΙΑΣ
- ΘΥΕΙΝ (ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΜΗΡΟ) ———→ ΘΥΜΙΑΜΑ
- ΘΥΣΙΑ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ
 - α. ΣΤΟΥΣ ΣΗΜΙΤΕΣ
 - β. ΣΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ: ΝΕΚΡΙΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ
(ΧΘΟΝΙΟΙ ΘΕΟΙ)-ΛΑΤΡΕΙΑ: ΗΡΑΣ, ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ

ΑΛΛΕΣ ΘΥΣΙΕΣ

- ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

ΘΑΡΓΗΛΙΟΝ-ΕΡΕΣΙΩΝΗ+ΚΑΛΗ ΤΥΧΗ

- ΟΡΦΙΚΟΙ+ΤΡΟΠΟΣ ΖΩΗΣ (ΑΝΑΙΜΑΚΤΕΣ ΘΥΣΙΕΣ) ≠ ΜΕ ΠΟΛΗ-ΚΡΑΤΟΣ

ΟΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΛΕΥΡΕΣ ΤΟΥ ΔΡΩΜΕΝΟΥ ΟΡΙΣΜΕΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ

Θύειν, θυσία. Το ρήμα *θύειν* είναι η πιο γενική λέξη για να περιγράψει τον καθαγιασμό μιας προσφοράς στο θεό. Καλύπτει πολύ διαφορετικές τελετουργίες, τόσο σε ό,τι αφορά τις διαδικασίες τους όσο και τον τελικό τους σκοπό. Μπορεί να εφαρμοστεί εξίσου σε αιματηρές και αναίμακτες θυσίες, σε προσφορές που καίγονται και σ' αυτές που εναποτίθενται στο βωμό, σε προσφορές που προορίζονται για τους θεούς και σε προσφορές που προορίζονται για τους νεκρούς ή τους ήρωες. Μόνο ανάλογα με τα συμφραζόμενα ή αντιπαρατιθέμενη προς άλλους ειδικότερους όρους η λέξη παίρνει συγκεκριμένη σημασία κατά περίπτωση.

Η αρχική σημασία του *θύειν*, σύμφωνα με τον Όμηρο, είναι «καίω κάτι για

τους θεούς». Αλλά ακόμα και κατά την κλασική εποχή, η ιδέα της προσφοράς που μεταφέρεται με τον καπνό εξακολουθεί να βρίσκεται σε ευρεία χρήση.

Η έννοια του ουσιαστικού *θυσία* ακολουθεί την ίδια εξέλιξη. Η *θυσία* περιγράφει το γεγονός «του να ρίξεις κάτι που προορίζεται για τους θεούς στη φωτιά» και, μεταγενέστερα, κατέληξε να σημαίνει «προσφέρω κάτι στους θεούς». Αλλά στην κλασική εποχή χρησιμοποιείται ευρέως για να δηλώσει άλλοτε το σφαγιασμό και άλλοτε το συμπόσιο που ακολουθεί με το κρέας του θυσιασθέντος ζώου.

ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΘΥΣΙΑΣ

Ένα μεγάλο σύνολο αντικειμένων, εργαλείων και δοχείων, χρησιμοποιείται στις διάφορες φάσεις μιας θυσίας. Αντικείμενα που η χρήση τους είναι σχεδόν καθημερινή αποκτούν τελετουργική αξία όταν χρησιμοποιηθούν στον τόπο της θυσίας. Κοντά στον υπερυψωμένο βωμό, όπου καίει η φωτιά, αναγνωρίζουμε έναν ορισμένο αριθμό αττικών αγγείων της κλασικής περιόδου:

Τα όργανα της θανάτωσης: το κάνεον, ένα κάνιστρο με τρεις ακμές, που περιέχει σπόρους, κάτω από τους οποίους κρύβεται το μαχαίρι της θυσίας (το οποίο επομένως δε φαίνεται στις απεικονίσεις θυσιών), το αγγείο που περιέχει το καθαρτήριο ύδωρ (το λουτήριο) και το αγγείο για τη συλλογή του αίματος (σφαγείον).

Τα εργαλεία της τελετουργικής μαγειρικής: δίπλα στο βωμό βρίσκεται η τράπεζα, που πάνω της τεμαχίζονται τα κρέατα, τα οποία κατόπιν διανέμονται στους συμμετέχοντες· οι όβελοί, οι σουβλές με τις οποίες σουβλίζονται τα εντόσθια και τα κρέατα προκειμένου να ψηθούν· η χύτρα (λέβης) όπου βράζονται τα υπόλοιπα κομμάτια κρέατος πριν διανεμηθούν κι αυτά με τη σειρά τους.

Ο ΔΙΑΜΕΛΙΣΤΗΣ ΤΩΝ ΣΦΑΓΙΩΝ ΚΑΙ Η ΘΥΣΙΑ

Η λέξη κρεοπωλής σημαίνει τον πωλητή του κρέατος, ενώ η πιο κοντινή στην έννοια του χασάπη είναι η αρχαία ελληνική λέξη μάγειρος, που σημαίνει ταυτόχρονα και το θυσιαστή και το χασάπη και τον ψήστη κρεάτων και παρασκευαστή του φαγητού. Με αυτό τον τρόπο μπορούμε να μιλήσουμε για την «κρυφή σχέση, σε όλη την αρχαιότητα, ανάμεσα στη θυσία και στην τέχνη του χασάπη, ακόμα και για το κρέας που το βρίσκει κανείς στα κρεοπωλεία» (J. και L. Robert, *Bulletin épigraphique*, 1970, σ. 511).

Η πώληση του κρέατος φαινόταν, επομένως, ως ένας απλός τρόπος διανομής του κρέατος μετά τη θυσία του ζώου. Ένας ιερός νόμος από τα Δίδυμα προδικάζει ότι αν δεν είναι δυνατών μετά τη θυσία να καταναλωθεί το κρέας σε συμπόσιο μέσα σε μία σκηνή που προορίζεται γι' αυτή τη χρήση, τότε επιτρέπεται σε όποιον το επιθυμεί να μεταφέρει το κρέας σπίτι του, αφού αγοράσει το κομμάτι που επιθυμεί και πληρώσει ανάλογα με το βάρος του (LSAM 54, 1-3).

Έβρισκε κανείς στα κρεοπωλεία της αγοράς είτε κρέας ζώων που είχαν θα-

νατωθεί τελετουργικά από το μάγειρο, που είχαν δηλαδή εξαγνισθεί πριν σφαιασθούν, και ένα μέρος των οποίων προσφερόταν στους θεούς (στην Αθήνα, το ένα δέκατο του κρέατος του θυσιασθέντος ζώου προσφερόταν στους πρυτάνεις) είτε κομμάτια κρέατος από αυτά που είχαν προσφερθεί στους ιερείς οι οποίοι συμμετείχαν σε μία θυσία και πουλήθηκαν μετά από αυτούς. Εξάλλου η τεχνική τεμαχισμού του ζώου ήταν η ίδια, είτε επρόκειτο για θυσία είτε για κρέας που έβρισκε κανείς στα κρεοπωλεία.

Όμως αυτό που δεν έβρισκε κανείς στα κρεοπωλεία ήταν τα ψημένα σπλάχνα και τα καμένα μηρία, που προοριζόνταν για τους θεούς.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΑΠΑΡΧΩΝ

- «ΑΠΑΡΧΑΙ»
- «ΑΡΓΜΑΤΑ»
- PARS PRO TOTO
- ΔΕΚΑΤΗ ΩΣ ΦΟΡΟΣ ΝΑΩΝ

ΝΑΟΙ ΚΑΙ ΘΗΣΑΥΡΟΙ ΓΙΑ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ
ΑΠΑΡΧΩΝ

ΤΑΜΑΤΑ

DO UT DES

(ΕΑΝ)...(ΤΟΤΕ)

ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΜΕ ΔΥΝΑΤΗ ΦΩΝΗ

Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ —————> ΑΝΑΘΗΜΑ

ΣΠΟΝΔΗ

ΛΕΙΒΕΙΝ, ΛΟΙΒΗ

+

(α) ΣΠΕΝΔΕΙΝ,
ΣΠΟΝΔΗ

↓
ΚΡΑΣΙ

ΟΙΝΟΧΟΗ (ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗ ΡΟΗ ΥΓΡΟΥ)

+

ΟΛΥΜΠΙΟΙ ΘΕΟΙ

ΣΠΟΝΔΗ+ΠΡΟΣΕΥΧΗ

1. ΣΦΑΓΙΑ

↓
2. ΑΙΜΑΤΗΡΗ ΘΥΣΙΑ

↓
3. ΣΠΟΝΔΗ

(β) ΧΕΕΙΝ,
ΧΟΗ

↓
ΜΕΛΙ
(ΓΑΛΛΑ)
ΛΑΔΙ
ΝΕΡΟ

ΜΗ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗ ΡΟΗ
(ΑΝΑΠΟΔΟΓΥΡΙΣΜΑ ΑΓΓΕΙΟΥ)

+

ΧΘΟΝΙΟΙ ΘΕΟΙ

ΧΟΕΣ+ΝΕΚΡΟΙ

-ΓΑΛΛΑ

-ΜΕΛΙ

-ΛΑΔΙ

-ΝΕΡΟ ΛΟΥΤΡΟΦΟΡΟΙ (ΓΙΑ
ΑΝΥΜΦΕΥΤΟΥΣ)

ΑΙΣΧΥΛΟΣ, ΧΟΗΦΟΡΟΙ, ΣΤΙΧΟΙ: 123-150

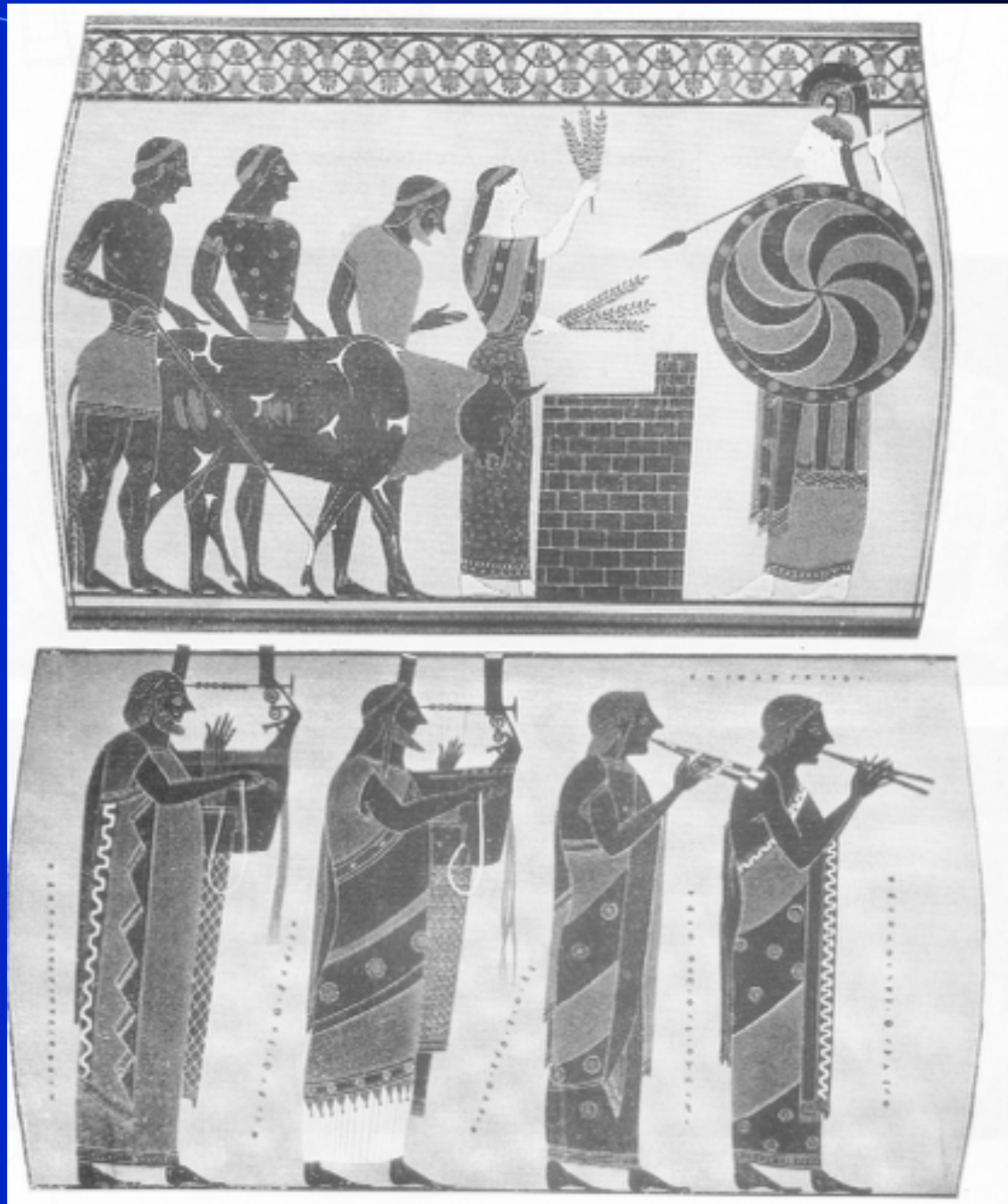
«Ηλέκτρα. – Ισχυρέ αγγελιαφόρε ζωντανών και νεκρών, Χθόνιε Ερμή, άκουσέ με και δώσε το μήνυμά μου: είτε οι χθόνιοι θεοί, οι εκδικητές και μάρτυρες του φόνου του πατέρα μου, να εισακούσουν τη φωνή μου και η ίδια η Γαία, μόνη αυτή μητέρα όλων των όντων που τα ανατρέφει για να τα ξαναδεχτεί –γονιμοποιό σπόρο πια– στην αγκαλιά της, ενόσω χύνω αυτό το καθαρτήριο ύδωρ στη γη, απευθύνω αυτή την έκκληση στον πατέρα μου: “Λυπήσου με εμένα και τον Ορέστη, και δώσε να γίνουμε αφέντες στο σπιτικό μας! Διότι τώρα σαν αλήτες περιπλανιόμαστε, μας πούλησε η ίδια εκείνη που μας ανάθρεψε, αντάλλαγμα για να πάρει εραστή της τον Αίγισθο, το συνένοχό της, το δολοφόνο σου. Κι εμένα μου συμπεριφέρονται σαν να είμαι σκλάβο. Ο Ορέστης αποξενώθηκε από την περιουσία σου κι εκείνοι οι δύο μόνοι αναιδώς θριαμβεύουν, κατασπαταλώντας ασύστολα ό,τι έφτιαξες με τον ιδρώτα σου. Είθε μια καλή τύχη να έφερνε εδώ τον Ορέστη! Αυτή είναι η προσευχή μου. Πατέρα μου, εισάκουσέ την. Και στην κόρη σου δώσε καρδιά πιο αγνή από την καρδιά της μητέρα της και χέρια πιο ευσεβή. Αυτές είναι οι ευχές που κάνω για τους δυο μας. Αλλά για τους εχθρούς μας, εύχομαι, πατέρα, να πέσει γρήγορα η εκδίκησή σου πάνω στα κεφάλια τους και να αποδοθεί δικαιοσύνη! Επαφίεμαι στους εκδικητές σου. Για τους ενόχους μόνο μια κατάρα έχω: θάνατος! Σ’ εμάς, αντιθέτως, στείλε τη χαρά, σαν φως που διαλύει τις σκιές, με τη βοήθεια των θεών, της Γαίας και της θριαμβεύτριας Νίκης!”. Αυτές είναι οι ευχές για τις οποίες χύνω τις σπονδές μου. Σ’ εσάς απομένει, κατά το έθιμο, να τις στεφανώσετε με στεναγμούς, ψάλλοντας το μοιρολόι του νεκρού».

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΘΥΣΙΑΣ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΡΕΥΝΑ

- **Robertson Smith (Εξελικτική προοπτική):**
Βλέπει στον Τοτεμισμό τη στοιχειώδη και αρχέγονη μορφή της πρωταρχικής θυσίας. Τα ουσιαστικά της στοιχεία είναι το κοινό γεύμα και η συμμαχία μέσω του αίματος του θύματος.
- **Emile Durkheim:** Δίνει στη θυσία το κύρος μιας παγκόσμιας μορφής θρησκευτικής έκφρασης.
- **Jean-Pierre Vernant (σύγχρονη ερμηνευτική απόπειρα):**
Περιορισμός μάλλον στα όρια μιας θρησκείας και μιας πολύ συγκεκριμένης κοινωνίας. Έμφαση σε μια συγκριτική τυπολογία των διαφόρων ειδών θυσίας.

ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΘΥΣΙΩΝ ΚΑΙ ΣΠΟΝΔΩΝ

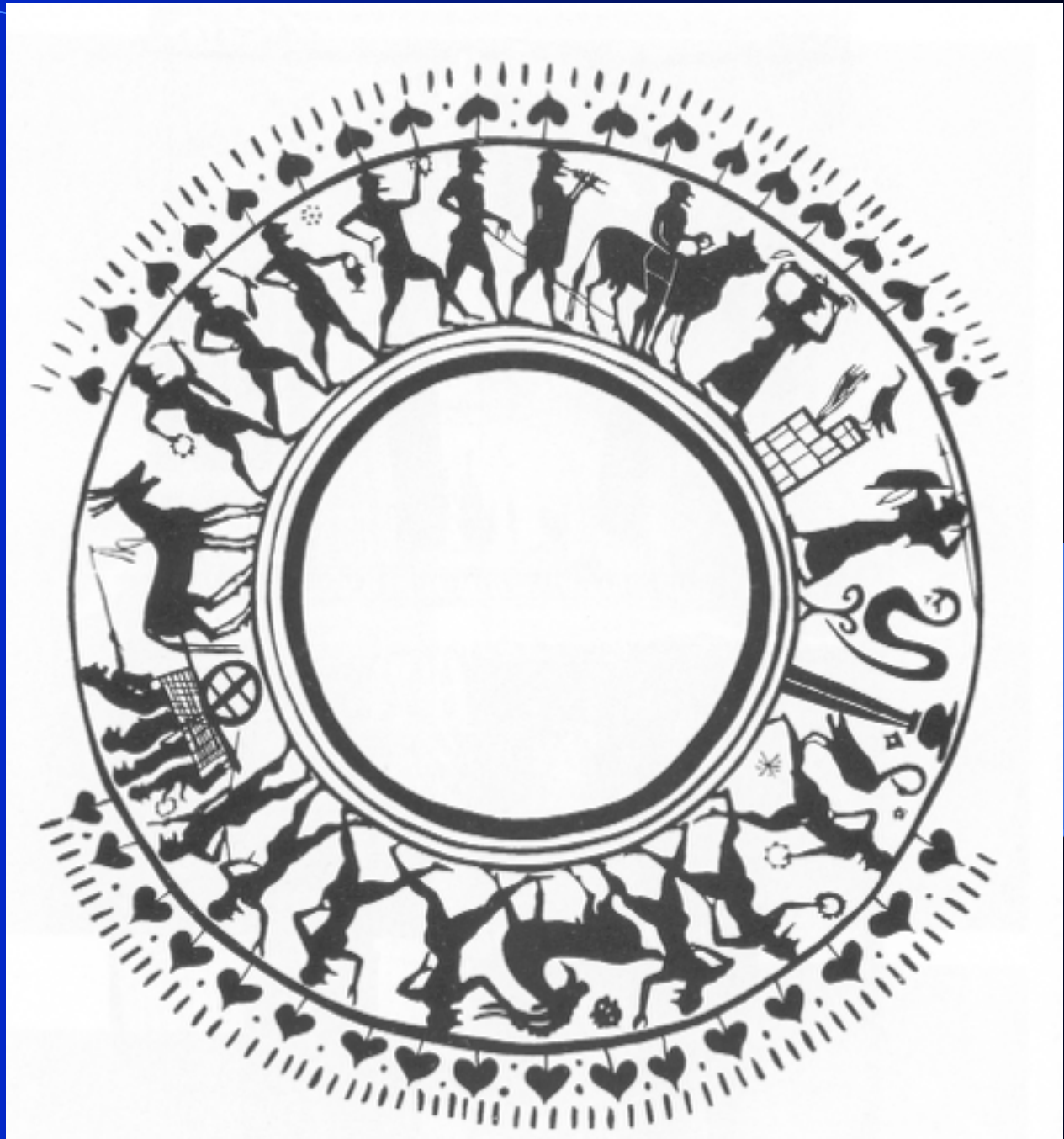

5. Uppsala, Antiksamlingen 352 [V50]

31. Oxford, Ashmolean Museum 1954.261 [V134]

